

Sygn. akt: I C 108/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca:	SSO Beata Majewska-Czajkowska
Protokolant:	Julia Piątek

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2016 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa G. W. przeciwko (...) w W.

o odszkodowanie

z powództwa M. W. przeciwko (...) w W.

o odszkodowanie

z powództwa A. O. (1) przeciwko (...) w W.

o odszkodowanie

z powództwa małoletniej A. W. przeciwko (...) w W.

o odszkodowanie

z powództwa M. O. przeciwko (...) w W.

o odszkodowanie

1. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda G. W. kwotę 104.000 zł (sto cztery tysiące) złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

3. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda G. W. kwotę 7.580 (siedem tysięcy pięćset osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w tym 2.951,80 (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt jeden 80/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego;

4. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda M. W. kwotę 84.000 zł (osiemdziesiąt cztery tysiące) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki E. W. z ustawowymi odsetkami od dnia 26 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

5. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda M. W. kwotę 10.000 zł (dziesięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć dziadka J. O. z ustawowymi odsetkami od dnia 26 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
6. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
7. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda M. W. kwotę 1.201,20 (tysiąc dwieście jeden 20/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania w tym 1046 (tysiąc czterdzieści sześć) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
8. nakazuje pobrać od pozwanego (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 4.689 (cztery tysiące sześćset osiemdziesiąt dziewięć) złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych;
9. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powódki A. W. kwotę 64.000 zł (sześćdziesiąt cztery tysiące) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki E. W. z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
10. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powódki A. W. kwotę 5.000 zł (pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć dziadka J. O. z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
11. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
12. zasądza od powódki A. W. na rzecz pozwanego (...) w W. kwotę 212 (dwieście dwanaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
13. nakazuje pobrać od pozwanego (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 3.537 (trzy tysiące pięćset trzydzieści siedem) złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych;
14. nakazuje pobrać od powódki A. W. z zasądanego roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 4.152 (cztery tysiące sto pięćdziesiąt dwa) złote tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;
15. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda A. O. (1) kwotę 25.000 zł (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć siostry E. W. z ustawowymi odsetkami od dnia 26 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
16. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda A. O. (1) kwotę 70.000 zł (siedemdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć ojca J. O. z ustawowymi odsetkami od dnia 26 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;
17. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
18. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda A. O. (1) kwotę 6700 (sześć tysięcy siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w tym 2008 (dwa tysiące osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
19. nakazuje pobrać od pozwanego (...) w W. kwotę 181,51 (sto osiemdziesiąt jeden 51/100) złotych, a od powoda A. O. (1) kwotę 57,30 (pięćdziesiąt siedem 30/100) złotych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;
20. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda M. O. kwotę 25.000 zł (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć siostry E. W. z ustawowymi odsetkami od dnia 25 czerwca 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

21. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda M. O. kwotę 70.000 zł (siedemdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć ojca J. O. z ustawowymi odsetkami od kwoty 65.000 złotych od dnia 25 czerwca 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 5.000 złotych od dnia 29 sierpnia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty;

22. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

23. zasądza od pozwanego (...) w W. na rzecz powoda M. O. kwotę 2008 (dwa tysiące osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

24. nakazuje pobrać od pozwanego (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 4.932 (cztery tysiące dziewięćset trzydzieści dwa) złote tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych;

25. nakazuje pobrać od powoda M. O. z zasądzonych roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 1557 (tysiąc pięćset pięćdziesiąt siedem) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

SSO Beata Majewska-Czajkowska

Sygn. akt I C 108/15

UZASADNIENIE

Powodowie G. W., M. W., małoletnia A. W. reprezentowana przez powoda G. W., A. O. (1), M. O. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) odpowiednio tytułem zadośćuczynienia w związku ze śmiercią żony, matki oraz siostry E. W. odpowiednio 134 000 zł, 134 000 zł, 134 000 zł, 35 000 zł oraz 35 000 zł i w związku ze śmiercią dziadka i ojca J. O. odpowiednio 15000, 15000, 90 000 zł oraz 90 000 zł. Nadto wnieśli o zasądzenie kosztów postępowania według załączonego spisu kosztów na łączną kwotę 53 371, 38 oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, że w dniu 1 lipca 2001 roku w wypadku drogowym ponieśli śmierć na miejscu osoby najbliższe dla pozwanych E. W. – żona powoda G. W., matka powodów M. i A. rodzeństwa W. i siostra powodów A. O. (1) oraz M. O. oraz J. O. – ojciec A. O. (1) i M. O. oraz dziadek M. i A. W..

Zmarła E. W. w chwili śmierci miała 29 lat. Zamieszkiwała wraz z dziećmi i mężem. Wspólnie prowadzili gospodarstwo domowe. Pomagali sobie, wspierali się w trudnych chwilach. Matka dbała o wychowanie dzieci, była dla nich podporą, dawała im poczucie bezpieczeństwa i spokoju. Była również kochającą żoną dbającą o dobro swojego męża. Córka A. miała 3 lata, syn 9 lat, mąż miał lat 31, bracia A. i M. mieli odpowiednio 24 oraz 25 lat.

Wydarzenie z 1 lipca 2001 roku na zawsze odmieniło życie powodów. Wszelkie ich plany legły w gruzach. Pozostaną one już tylko w sferze marzeń, które nigdy się nie zrealizują. Nieobecność zmarłych jest dla nich widoczna każdego dnia. Codziennie im ich brakuje, nie ma dnia by o niej nie myśleli. Fotografie czy pamiątki po zmarłych zawsze będą wywoływać u powodów poczucie krzywdy i osamotnienia. Za każdym razem odczucia te będą tak samo silne i bolesne. Do chwili obecnej powód nie jest w stanie pogodzić się z sytuacją jaka go spotkała. Stał się jedynym wsparciem dla swoich dzieci i musiał przejąć obowiązki związane z opieką nad małoletnim synem i córką którym trudno było pojąć nagłą śmierć matki. Dla dzieci wydarzenie z 1 lipca 2001 roku stanowiło ogromny wstrząs. Ich świat legł w gruzach. Małoletni powodowie do dziś nie mogą się pogodzić ze śmiercią matki, która była dla nich całym światem. Brak matczynej opieki spowodował, że powodowie często czuli się w gorszej sytuacji niż ich rówieśnicy. Z kolei więzi łączące zmarłą z braćmi A. oraz M. były bardzo silne. Rodzeństwo było ze sobą bardzo żyte. Bracia nie spodziewali się śmierci siostry. Powód A. O. (1) oczekiwał przyjscia na świat swojego dziecka. Wiedział, że w razie potrzeby będzie mógł liczyć na wsparcie siostry, która wychowywała już dwójkę dzieci.

Zmarły J. O. w chwili śmierci miał 65 lat. Na skutek śmierci powodowie A. i M. O. zostali pozbawieni wsparcia najbliższej im osoby tj. ojca. W wyniku jego śmierci powód musiał zaopiekować się swoją matką. Z kolei małoletni

powodowie lubili spędzać z dziadkiem czas. Zmarły chodził na spacer z wnukami, gdy ich rodzice pracowali zawodowo; czytał im bajki. Życie bez dziadka stało się dla nich smutne, mniej ciekawe, pozbawione codziennych rytuałów świadczących o miłości i przywiązaniu dziadka. Powodowie byli zdezorientowani. Do dziś wspominają dziadka. Jego nieobecność podczas najważniejszych chwil w życiu jest wciąż bolesna. W ocenie powodów wysokość dochodzonych kwot jest uzasadniona z uwagi na rodzaj naruszonego dobra osobistego każdego z powodów (więź ze zmarłymi członkami rodziny).

Odpowiedzialność pozwanego wynika z faktu, iż pojazd sprawcy zdarzenia ubezpieczony był w zakresie odpowiedzialności cywilnej w zagranicznym towarzystwie ubezpieczeń (A. (...)), którego nominowanym korespondentem w Polsce, upoważnionym w jego imieniu do likwidacji szkód jest (...) S.A. Podmiot ten, po zgłoszeniu przez powodów roszczeń przyznał w toku likwidacji szkód na rzecz G. W. kwotę 16 000 zł w związku ze śmiercią żony; na rzecz A. W. 16 000 zł w związku ze śmiercią matki oraz 5000 zł w związku ze śmiercią dziadka; na rzecz M. W. 16 000 zł w związku ze śmiercią matki oraz 5000 zł w związku ze śmiercią dziadka; na rzecz A. O. (1) 10 000 zł w związku ze śmiercią ojca oraz 5000 zł w związku ze śmiercią siostry; na rzecz M. O. 10 000 zł w związku ze śmiercią ojca oraz 5000 zł w związku ze śmiercią siostry. []

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie powództwa oraz obciążenie powodów kosztami procesu.

W uzasadnieniu przyznał swoją legitymację bierną wynikającą z art. 123 pkt 1 w zw. z art. 160 ustawy z 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz art. 90 a ust. 3 pkt 3 ustawy z 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej. Wskazał, iż sam fakt śmierci żony, a jednocześnie matki i siostry oraz ojca i jednocześnie dziadka i żałoba z tym związana nie oznacza, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych oraz krzywdy. Powodowie nie wykazali, by śmierć tych osób spowodowała naruszenie ich dóbr osobistych. Ich przeżycia nie wskazują na wyjątkowe okoliczności sprawy oraz na szczególne więzi i pozycję zmarłych w rodzinie. Żałoba po śmierci osoby bliskiej jest reakcją naturalną. Od zdarzenia minęło 14 lat. W tym czasie powód A. O. (1) opuścił dom rodzinny i założył własną rodzinę.

Niezależnie od tego pozwany zakwestionował wysokość dochodzonych roszczeń wskazując, że zadośćuczynienie na rzecz pośrednio poszkodowanego nie może korespondować z zadośćuczynieniem dla osoby bezpośrednio poszkodowanej. Może ona być niższa tym bardziej, że negatywne aspekty zmiany sytuacji życiowej mogą zostać zrekompensovane pozostałymi świadczeniami z art. 446 par. 1 – 3 kc. []

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 1 lipca 2001 roku w M. doszło do zdarzenia drogowego, w trakcie którego kierujący samochodem O. (...) M. P., będąc w stanie po użyciu alkoholu zderzył się z jadącym z przeciwka samochodem S. kierowanym przez E. W.. W wyniku zderzenia E. W. oraz pasażer ponieśli śmierć na miejscu. Drugi z pasażerów doznał obrażeń ciężkich realnie zagrażających życiu. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z 24 kwietnia 2008 roku (II K 656/07) sprawca wypadku został skazany na karę dwóch lat pozbawienia wolności. Na skutek apelacji prokuratora Sąd II instancji (wyrok z 17 października 2008 roku; sygn. VI Ka 709/08) podwyższył wymiar orzeczonej kary do 3 lat i 6 miesięcy.

Zmarła E. W. była w związku małżeńskim z powodem G. W. od 30 maja 1992 roku. Z małżeństwa pochodzi dwójka dzieci: 18 – letnia córka A. oraz 24 – letni syn M.. Relacje między małżonkami były poprawne. Zgodnie dzielili się obowiązkami domowymi. Mieszkali u rodziców E. W.. Rozpoczęli budowę domu. Budowa ta trwa do dzisiaj w chwili obecnej mieszka tam powód G. W. wraz z dziećmi oraz swoimi rodzicami. Powodowie ze zmarłymi oraz pozostałymi członkami rodziny stanowili zżyłą wielopokoleniową rodzinę. Razem pracowali w polu (byli rodziną rolniczą). Nie było między nimi konfliktów. Wspólnie spędzali święta; wyjeżdżali na wakacje np. na żagle. Również razem spędzali pozostały czas poprzez oglądanie telewizji, pracę w polu, wspólne rozmowy. Zmarły J. O. w razie potrzeby wspierał rodzinę finansowo.

Powód G. W. ciężko przeżył śmierć żony. Po jej odejściu nie związał się z inną kobietą. Przejął z pomocą pozostałych członków rodziny całość obowiązków związanych z opieką nad dziećmi. Przed zdarzeniem pracował jako kierownik zaopatrzeniowiec. Po wypadku z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dziećmi musiał zmienić pracę. Ostatecznie z pracy jako kierownik zrezygnował po około roku po śmierci żony. W chwili obecnej prowadzi własną działalność. Nie korzystał z pomocy psychiatry ani psychologa.

Powodowie A. oraz M. O. w chwili zdarzenia byli dorośli. Ich zmarła siostra była od nich starsza. Ich rodzice żyli osobno; całe rodzeństwo mieszkało z ojcem. Z uwagi na różnice wieku oraz brak matki zmarła zastępowała braciom matkę. Powodowie również ciężko przeżyli śmierć ojca. A. O. (1) założył rodzinę oraz wyprowadził się, M. O. został z ciotką (osobą chorą psychicznie) by się nią opiekować. Z ojcem J. O. mieli również bardzo dobre relacje. Od 8 roku życia pracowali razem w polu.

Dzieci zmarłej E. W. bardzo przeżyły śmierć matki. M. W. miał wówczas 10 lat. Zdarzało się, że w dniu matki syn M. nie chodził do szkoły. Często dzieci odwiedzały grób matki, wspominają matkę w rozmowach. Przechowują jej zdjęcia. Powódka A. W. czyta oraz przechowuje pamiętniki matki. Powódka A. W. jest uczennicą liceum ogólnokształcącego nr (...) w G. oraz szkoły muzycznej w klasie fortepianu. Powód M. W. pracuje jako kurier i studiuje logistykę.

Pismem z 3 lipca 2014 roku powodowie zgłosili do (...) S.A. roszczenia wnosząc m. in. o wypłatę na rzecz M. W. kwoty 250 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki oraz 37 000 zł z tytułu zadośćuczynienia za śmierć dziadka; na rzecz A. O. (1) kwoty 90 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć siostry oraz 140 000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć ojca.

W odpowiedzi (...) S.A. pismem z 25 listopada 2014 roku przyznało M. W. zadośćuczynienie w wysokości 16 000 zł a powodowi A. O. (1) w wysokości 5000 zł za śmierć odpowiednio matki oraz siostry. W odpowiedzi wskazał nadto, iż widzi możliwość zawarcia ugody poprzez wypłatę na rzecz M. W. kwoty 40 000 zł, a na rzecz A. O. (1) 12 000 zł. Odnośnie roszczeń za śmierć odpowiednio dziadka oraz ojca przyznano zadośćuczynienie w wysokości odpowiednio 5000 oraz 10 000 zł dopuszczając zawarcie ugody do kwoty odpowiednio 10 000 zł oraz 25 000 zł.

Z kolei pismem z 2 stycznia 2015 roku wezwano do zapłaty na rzecz G. W. kwoty 133 000 zł z tytułu zadośćuczynienia za śmierć żony; na rzecz A. W. kwoty 190 000 zł z tytułu zadośćuczynienia za śmierć matki oraz 20 000 zł z tytułu zadośćuczynienia za śmierć dziadka.

W odpowiedzi (...) S.A. pismem z 10 lutego 2015 roku przyznało powodom G. W. oraz A. W. tytułem zadośćuczynienia po 16000 zł za śmierć odpowiednio żony oraz matki. W piśmie wskazali, iż dopuszczają możliwość zawarcia ugody polegającej na wypłacie na rzecz każdego z powodów łącznie po 40 000 zł (do wypłaty pozostawałoby po 24 000 zł). Odnośnie roszczeń za śmierć dziadka (...) przyznało A. W. tytułem zadośćuczynienia 5000 zł dopuszczając możliwość zawarcia ugody na 10 000 zł.

Pismem z 3 lutego 2015 roku wezwano do zapłaty na rzecz powoda M. O. tytułem zadośćuczynienia 75000 zł za śmierć ojca oraz 68 000 zł za śmierć siostry. W odpowiedzi pismem z 24 czerwca 2015 roku (...) przyznało powodowi z tytułu zadośćuczynienia 10 000 zł. Wykluczył możliwość zawarcia ugody.

(dowody: - kopii aktu zgonu E. W. i J. O., notatka urzędowa sporządzona przez policję k. 44 – 45, kopie wyroków karnych wraz z uzasadnieniami k. 46 -56 i 57 - 63, kopie aktów małżeństwa oraz aktów urodzenia k. 64 – 65, akta szkody numer PL 201 407 o 800 184 i PL 201 407 o 800 290; korespondencji pomiędzy stronami k. 67 -83, legitymacje i dyplomy k. 84 – 92; opinie biegłych k-204-218 i 239-243.; zeznania świadków: W. R. k 192, S. W. k. 192; przesłuchanie powodów: G. W., M. W., A. O. (1) k 192.;).

Opinia biegłego psychologa J. P. została przyjęta przez Sąd bez zastrzeżeń, gdyż została sporządzona zgodnie ze zleceniem Sądu, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności istotnych dla poczynienia niezbędnych ustaleń faktycznych. Opinia jest spójna, zupełna i weryfikowalna z uwagi na jasność zawartych w niej treści. Nie istniały też wątpliwości co do wiedzy, fachowości lub bezstronności biegłego. Wiedza i doświadczenie zawodowe opiniującego

oraz stanowczy charakter opinii przekonują, że zasadnym było poczynienie ustaleń na podstawie tej opinii. Strony nie kwestionowały treści opinii uzupełniającej. Zeznania świadków w ocenie Sądu były wiarygodne. Przesłuchanie stron uzupełniło zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Sąd uznał za wiarygodne zeznania powodów, gdyż korespondowały one z pozostałymi dowodami.

Sąd zważył, co następuje:

Zgłoszone przez powodów roszczenia zasługiwały ostatecznie na częściowe uwzględnienie. Pozwany nie kwestionował swojej legitymacji biernej. Wynikała ona z art. 123 pkt 1 w zw. z art. 160 ustawy z 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz art. 90 a ust. 3 pkt 3 ustawy z 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z art. 446 § 4 kc Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Przepis przyznający to roszczenie to został wprowadzony do kodeksu cywilnego nowelizacją z 30 maja 2008 roku, która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 roku. Dotyczy zatem krzywd jakich poszkodowani doznali na skutek zdarzeń, które wystąpiły od 3 sierpnia 2008 roku. W orzecznictwie przyjmuje się, iż gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. to najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę (uchwała SN z dnia 22 października 2010 r. III CZP 76/10).

Powodowie to mąż, dzieci, rodzeństwo E. W. oraz dzieci i wnuki J. O.. Niewątpliwie byli oni najbliższymi krewnymi osób zmarłych; są oni dla nich osobami najbliższymi w rozumieniu art. 446 par. 4 kc jak czy też osobami bliskimi w rozumieniu art. 446 par. 2 kc. Sporna okazała się wysokość żądanych zadośćuczynień. W orzecznictwie przyjmuje się, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej stanowi naruszenie dobra osobistego najbliższych członków rodziny w postaci prawa do życia w pełnej rodzinie. Na status dobra osobistego, podlegającego ochronie prawnej przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. zasługuje m. in. szczególna więź rodziców z dzieckiem ale również więzi małżeńskie, więzi między braćmi czy też między dziadkami a wnukami. Stosownie do art. 448 k.c., kompensacie podlega doznana krzywda. W przypadku naruszenia dobra osobistego poprzez zerwanie więzi rodzinnych krzywdę tę wyraża w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Chodzi o rekompensatę krzywdy moralnej, a więc krzywdy pozostającej w sferze subiektywnych, wewnętrznych przeżyć danej osoby. Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która ma stanowić jej pieniężną kompensatę. Przepisy kodeksu cywilnego nie wskazują kryteriów, jakie należałoby uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Suma "odpowiednia" w rozumieniu art. 448 k.c. nie oznacza sumy dowolnej, określonej wyłącznie według uznania sądu, gdyż jej prawidłowe ustalenie wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności, mogących mieć w danym przypadku znaczenie. Zadośćuczynienie powinno mieć charakter kompensacyjny, a więc przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość i być tak ukształtowane, by stanowić odpowiedni ekwiwalent doznanej krzywdy. Z drugiej strony, wysokość zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach (zob. np. wyrok SN z Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 grudnia 2015 r. I ACa 871/15). Wysokość zadośćuczynienia winna być tak oznaczona, by uwzględniała panujące stosunki społeczno-ekonomiczne w oparciu o kryteria doświadczenia i kolidujących ze sobą w danej sprawie interesów - bez aspiracji zapłaty jakiejś ceny cierpienia. Dochodzone roszczenia mają za zadanie kompensację doznanej krzywdy. Nie mają one na celu wyrównanie strat poniesionych przez członków najbliższej rodziny zmarłych, lecz ma pomóc im dostosować się do nowej rzeczywistości oraz złagodzić ich cierpienia wywołane utratą osoby bliskiej. Okoliczności, jakie mogą wpływać na wysokość świadczenia to m.in.: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, stopień w jakim pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy, skorzystanie z pomocy fachowej w czasie radzenia sobie w tej trudnej sytuacji, proces leczenia doznanej traumy mający na celu pomoc w odbudowie struktury rodziny i przywrócenie znaczenia każdego z jej członków. Niewątpliwie trudno jest wycenić bądź wymierzyć tak negatywne doznania jak ból, rozpacz, cierpienie. Nie można ustalać miernika bólu i cierpienia tym bardziej, że generalnie brak w takiej sytuacji pomocniczego środka, jakim jest chociażby stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu (uwzględniany chociażby przy

rozpoznawaniu roszczeń z art. 445 k.c.). Każdy przypadek powinien być rozpatrywany indywidualnie i odrębnie przy stosowaniu wszystkich istotnych elementów dla danej sprawy.

Odwołanie się do przeciętnej stopy życiowej nie może pozbawiać rozpatrywanego roszczenia funkcji kompensacyjnej i przesłaniać innych ważniejszych przesłanek ustalenia należnych kwot. Jest to przesłanka pomocnicza, mająca charakter uzupełniający w stosunku do kwestii zasadniczej, jaką jest rozmiar szkody niemajątkowej.

Nie ulegało wątpliwości w chwili wyrokowania, iż odczuwane przez powodów krzywda i żal są bardzo duże. Niewątpliwie każdy z powodów wykazywał związki ze zmarłymi i każdy z nich, niezależnie od prezentowanego wrażenia ma poczucie zawiedzionych nadziei czy osamotnienia. Każdy z nich był ze zmarłymi związany w różnym stopniu. Powodowie byli związani ze zmarłą więziami rodzinnymi jednakże każdy z nich - wskutek różnego stopnia pokrewieństwa oraz zróżnicowanego wieku - był związany w różnym stopniu. Konsekwencją tego jest wniosek, że i stopień negatywnych odczuć jakie każdy z powodów w dalszym ciągu doświadcza jest zróżnicowany. Każdy z powodów poniósł krzywdę poprzez śmierć osoby najbliższej w różnym stopniu.

Nie ulegało wątpliwości w chwili zamykania rozprawy, iż powodów z osobami zmarłymi łączyły bardzo silne więzi rodzinne. Było to niewątpliwie uwarunkowane tym, że wszyscy stanowili wielopokoleniową rodzinę, mieszkającą w jednym domu, prowadzącą wspólne gospodarstwo domowe.. Tym niemniej z uwagi na wiek powodów oraz osób zmarłych (różnicę wieku pomiędzy nimi), różny stopień pokrewieństwa między powodami a zmarłymi niewątpliwie warunkuje różny charakter tych więzi. Ponadto fakt, iż powód G. W. budował osobny dom, do którego zamierzał się wyprowadzić z rodziną w ocenie Sądu nie oznacza osłabiania tych więzi. Sąd nie miał wątpliwości w chwili zamykania rozprawy, iż na skutek wypadku więzi łączące powodów z osobami zmarłymi uległy zerwaniu. Z uwagi na to, iż śmierć była nagła i niespodziewana to oczywistym jest, iż więzi te zostały zerwane w sposób równie nagły jak i brutalny; żaden z powodów zarówno dorośli jak i małoletni nie był na to przygotowany, co niewątpliwie zwiększało i potęgowało rozmiar bólu, krzywdy oraz cierpienia po stracie najbliższych. Powodowie nie otrzymali wsparcia bezpośrednio po dowiedzeniu się o zdarzeniu; w trakcie badań u biegłego wskazywali, iż informacje o wypadku oraz śmierci policja przekazywała w sposób wyzuty z emocji oraz oschły. Nie otrzymali profesjonalnego wsparcia psychologicznego bezpośrednio po zdarzeniu. Również do czasu wytoczenia powództwa nie korzystali z tego rodzaju pomocy. Na skutek zdarzenia rodzina się rozpadła. Niektóre więzi rodzinne i kontakty uległy osłabieniu. Powód A. O. (1) wyprowadził się oraz założył rodzinę. Powód G. W. wraz z dziećmi również wyprowadził się.

Z opinii biegłego, uzupełnionej na żądanie strony pozwanej w zakresie dotyczącym badania powódki A. W. wynika, że powód G. W. po wypadku cierpiał na bezsenność oraz częste koszmary, zaburzenia poznawcze, zakłócenia toku myślenia, uwagi i orientacji. Wstrząs jakiego doznał po śmierci żony był na tyle silny, że powód nie pamięta co się działo po wypadku. Zaniechał codziennych czynności wycofał się z relacji z otoczeniem. Przez około tydzień po wypadku nie był w stanie funkcjonować. Potrzebował pomocy zarówno psychologicznej jak i fizycznej. Przez około pół roku nie utrzymywał relacji towarzyskich. Przez około rok nie był zdolny do sprawowania pełnowartościowej opieki nad dziećmi. W tym okresie nie angażował się w opiekę nad dziećmi. Zrezygnował z pracy, która przed wypadkiem dawała mu przyjemność. Porzucił inne aktywności takie jak jazda na motocyklu, latanie na paralotni, wyjazdy w góry. Nie był w stanie myśleć o przyszłości. Do aktywności motywowała go troska o dzieci. Po około pół roku jego stan zaczął się poprawiać. W dalszym ciągu przeżywa śmierć żony i cierpi z tego powodu. Wspomnienia o wypadku oraz jego konsekwencjach szczególnie w czasie ważnych rocznic są bardzo intensywne. Do dzisiaj odczuwa problemy ze snem. Jest ogólnie osobą lęklivą, unika czynności obciążonych ryzykiem (bardzo ostrożnie jeździ na nartach). Śmierć żony wywołała gwałtowne i trwałe zmiany w jego życiu osobistym oraz strukturze psychicznej. Proces żałoby miał charakter patologiczny, trwał stanowczo za długo, mógł trwać nawet kilka lat. Na skutek powyższego prezentuje typ osobowości potraumatycznej.

Na skutek wypadku życie powoda A. O. (1) zmieniło się. Uraz psychiczny jakiego doznał był głęboki. Uległy zmianie jego zainteresowania, relacje rodzinne. Powód stracił siostrę oraz ojca, gdy był w wieku 24 lat. Z siostrą zaczynał się coraz lepiej rozumieć i znajdował w rozmowach z nią wspólne tematy. Relacje z ojcem z kolei kształtowały jego tożsamość; powód był na etapie, gdy wyrósł z etapu kontestacji rodziców, chciał coraz częściej przebywać z ojcem, mieć z nim

wspólne sprawy, radzić się go w życiowych sprawach. Nie pamiętał co się działo przez pierwsze tygodnie po wypadku. Miał trudności z przypomnieniem sobie wyglądu siostry. Przez okres około roku bał się korzystania z samochodu. Przez ten czas wracał do równowagi psychicznej jednakże do dnia dzisiejszego są obecne u niego zaburzenia snu, częste sny i koszmary związane z ojcem i siostrą. Powód zamknął swój proces żałoby; jego stan psychiczny jest bliski równowadze. Jednocześnie jest silnie pobudzony emocjonalnie w styczności z bodźcami przywołującymi ich wspomnienia. Unika silnych bodźców związanych z traumą jakiej doznał po wypadku. Do dnia dzisiejszego nie przejeżdżał trasą, na której doszło do wypadku. Nie był również w samym miejscu wypadku. Utrzymuje ciepły kontakt z siostrzeńcem i siostrzenicą. Z pozostałymi członkami rodziny kontaktów unika, są one dla niego obciążające. Do chwili obecnej utrzymują się u niego okresowo zaburzenia snu. Powyższe okoliczności świadczą o konieczności podjęcia z powodów pracy psychoterapeutycznej.

Powód M. O. bezpośrednio po wypadku wykazywał objawy zawężenia pola świadomości, bezsenność, zakłócenia toku myślenia, uwagi i orientacji. W przypadku jego osoby ostre zaburzenie stresowe utrzymywało się poniżej miesiąca, z kolei zaburzenia pourazowe wycofały się prawdopodobnie w ciągu dwóch miesięcy po wypadku. Obecnie w dalszym ciągu cierpi z powodu wypadku i śmierci siostry, z którą miał bardzo bliską relację oraz wspólne plany. Zmarły w wypadku ojciec był dla niego autorytetem, którego został pozbawiony. W chwili obecnej jego stan psychiczny cechuje się względną równowagą psychiczną. Zaburzenia pourazowe wycofały się prawdopodobnie w ciągu dwóch miesięcy po wypadku. Bezpośrednio po wypadku przeszedł ostrą reakcję stresową.

Powyższe okoliczności nakazywały uznać, iż w przypadku powodów wyżej wskazanych doszło do zerwania najsilniejszych więzi. Powód G. W. stracił żonę, powodowie M. i A. O. (2) stracili siostrę oraz ojca. Uzasadnia to przyznanie im zadośćuczynień w najwyższej wysokości a to: na rzecz G. W. kwoty 104 000 zł za śmierć żony; na rzecz A. O. (1) oraz M. O. kwoty po 25000 zł za śmierć siostry oraz 70 000 zł za śmierć ojca łącznie po 95 000 zł.

Odnosnie pozostałych powodów tj. M. oraz A. rodzeństwa W. uzasadnione było zróżnicowanie zasądanego zadośćuczynienia. Powód M. W. w chwili śmierci matki oraz dziadka miał 11 lat. Zareagował na nią szokiem. Początkowo nie odzywał się do nikogo. Trwał w odretwieniu. Przez szereg tygodni budził się w nocy z krzykiem. Zaniechał codziennych czynności. Wycofał się z relacji z otoczeniem w tym z rówieśnikami. Do pół roku przeżywał najbardziej traumatyczne chwile związane z odejściem najbliższych. W okresie pierwszego roku po zdarzeniu jego wyniki w nauce pogorszył się. W chwili obecnej jego stan psychiczny cechuje względna równowaga. Pracuje, studiuje, zajmuje się domem, dba o kontakty rodzinne i towarzyskie. Mimo to proces żałoby nie jest jeszcze zamknięty, gdyż ciągle przeżywa śmierć matki oraz dziadka. Wywołała ona u niego nieodwracalne zmiany w życiu osobistym oraz kondycji psychicznej. Powód silnie reaguje na bodźce kojarzące się ze śmiercią matki, co wyraża się gwałtownymi i silnymi emocjami smutku, żalu i tęsknoty. Intuicyjnie próbował unikać tego rodzaju bodźców, co niestety nie przyniosło skutków. W jego przypadku proces żałoby nie skończył się. Wymaga specjalistycznej pomocy psychoterapeutycznej z zakresu psychotraumatologii, która może przyjąć ramy długoterminowej terapii. Z uwagi na powyższe uzasadnione było zasądzenie na rzecz M. W. zadośćuczynienia w wysokości 84 000 zł za śmierć matki oraz 10 000 zł za śmierć dziadka.

Powódka A. W. w chwili zdarzenia miała trzy lata. Zaobserwowano u niej odroczone żałobę trwającą między 7 a 12 rokiem życia. W tym czasie powódka zamknęła się w sobie. Często wyobrażała sobie że ma matkę podobnie jak rówieśnicy. Częste wizyty na cmentarzu pomogły jej przejść proces żałoby. Wypadek z 1 lipca 2001 roku wywarł na nią silny wpływ na dalsze kształtowanie się jej osobowości. Dzięki ojcu i pomocy udzielanej mu w wychowywaniu powódki przez m. in. dziadków posiada duże zasoby psychiczne. W jej przypadku strata najbliższych jej osób uległa przewartościowaniu. Proces żałoby został w jej przypadku zakończony. W chwili opiniowania nie ujawniono żadnych elementów stresu pourazowego ani innych patologicznych skutków związanych ze śmiercią matki i dziadka tym niemniej nie można wykluczyć wystąpienia u powódki w przyszłości długofalowych i negatywnych konsekwencji śmierci matki. Widoczna jest u niej dojrzała i bolesna świadomość straty matki. Świadomość ta będzie jej towarzyszyła już zawsze. Uzupełniając opinię odnośnie powódki biegły stwierdził, iż powódka w szczególności będzie przeżywać stratę w rocznicę jej śmierci oraz w okresie świąt rodzinnych, święta Zmarłych, urodzin, ważnych wydarzeń w jej życiu osobistym takich jak kończenie edukacji, ślub, pierwsze zatrudnienie; wydarzenia związane z

ewentualnym macierzyństwem. Przy czym nie jest możliwe do przewidzenia głębokość ewentualnego pogorszenia się stanu psychicznego powódki; będzie to każdorazowo zależne od ogólnego jej funkcjonowania w danym momencie życia. Biegły uznał, iż powódka z uwagi na wyniki badań naukowych dotyczących wpływu osierocenia w dzieciństwie na podatność wystąpienia w okresie dorosłości zaburzeń lękowych – jest w „grupie ryzyka”, tym niemniej nie można przesądzić jednoznacznie jak będzie funkcjonować w przyszłości. Uwzględniając wnioski płynące z opinii Sąd - biorąc pod uwagę stan w chwili zamykania rozprawy (art. 316 kpc) – mając na uwadze, iż powódka w chwili zdarzenia była w wieku trzech lat i była otoczona opieką ze strony rodziny. W jej przypadku zaburzenia emocjonalne oraz adaptacyjne występowały z powodu jedynie nieobecności zmarłej matki. Rozmiar oraz charakter doznanej przez nią krzywdy miały mniejsze natężenie. Powódka w chwili zamykania rozprawy zakończyła okres żałoby (co należy podkreślić) należało zasądzić na jej rzecz tytułem zadośćuczynienia za śmierć matki kwotę 64 000 zł oraz 5 000 zł za śmierć dziadka.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako wygórowane w stosunku do stopnia natężenia relacji każdego z powodów łączących z każdym ze zmarłych, a co za tym idzie do wymiaru poniesionej krzywdy a przez to niezasadne.

O odsetkach orzeczono na zasadzie art. 481 kc w. zw. z art. 817 kc w zw. z art. 56 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 poz. 1830).

Orzekając o kosztach postępowania Sąd oparł się na spisie kosztów dołączonym do pozwu. Przede wszystkim Sąd nie podzielił zasadności żądania zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki tj. po 7200 zł. Mimo, że roszczenie z punktu widzenia prawa materialnego była skomplikowana to z punktu widzenia postępowania cywilnego taka nie była. Z tego względu generalnie powodom należy się zwrot kosztów procesu w wysokości pojedynczej stawki tj. 3600 zł. Orzeczenie o kosztach procesu uwarunkowane jest rozmiarem w jakim każdy z powodów wygrał sprawę. Z tego względu koszty postępowania w tym koszty zastępstwa adwokackiego rozdzielono stosunkowo na zasadzie art. 100 kpc. Generalnie powód G. W. wygrał w 78 %, powódka A. W. w 46 %, M. W. w 63 %, powodowie A. i M. w 76 % każdy. W takim samym stosunku rozliczeniu podlegały uiszczone przez nich koszty zastępstwa procesowego, koszty dojazdów pełnomocników, opłaty skarbowe, koszty sądowe, o ile nie byli z nich zwolnieni, przy czym na rzecz powoda G. W. zasądzono wydatki w postaci zaliczki na biegłego psychologa. W takim samym stosunku nakazano pobrać nieuiszczone koszty sądowe od stron przegrywających postępowanie na zasadzie art. 113 ust. 1 i 2 uoksc z 28 lipca 2005 roku.

SSO Beata Majewska-Czajkowska